

FEUILLETON

BELGIË—HOLLAND

Van de uitnoodiging, die vele, misschien alle, Hollandsche collega's ontvingen tot het bijwonen van, en eventueel mede-werken aan de 25de jaarvergadering van het Belgisch Mondheekundig Genootschap, heb ik gemeend gebruik te moeten maken. Om dadelijk een indruk te geven hoe dit jubileum werd gevierd volge hieronder het definitieve programma.

CONGRÈS DU XXVme ANNIVERSAIRE
de la

SOCIÉTÉ BELGE DE STOMATOLOGIE

BRUXELLES DU 11 AU 14 JUILLET 1925

PALAIS DES ACADÉMIES

PROGRAMME

SAMEDI 11 JUILLET

A 20 h. 3/4. — Réception des Congressistes au Club de la Fondation Universitaire, rue d'Egmont, 11, Bruxelles.

DIMANCHE 12 JUILLET

A 9 h. 1/2. — Ouverture de l'Exposition des Fournisseurs.

A 10 heures. — Ouverture officielle du Congrès au Palais des Académies.

Conférence inaugurale du Prof. FAUCONNIER (Liège): *L'état actuel de la question de la pulpectomie.*

Prof. TELLIER (Lyon): *La septicité bucco-dentaire et les endocardites.*

A 14 heures: — Drs. DUFOURMENTEL et DARCISSAC (Paris): *Les difformités nasales; leur traitement chirurgical et prothétique.*

Dr. BOISSON (Bruxelles): *Evolution et état actuel de la théorie de la Focal- Infection.*

Dr. MUSAPH (Amsterdam) — en néerlandais — *Het maken van een Jacket-Crown. (La prépara-*

tion d'une couronne en porcelaine). — Projections.

Prof. VANMOSUENCK (Louvain): *Carie dentaire et traumatisme articulaire.*

Dr. ALLAEYS (Anvers): *Le problème de la remi-néralisation en face de la Stomatologie.*

LUNDI 13 JUILLET

A 9 heures. — Dr. GULIKERS (Liège): *Sur un procédé opératoire spécial pour la cure de la fistule du canal de Sténon.*

A 9 h. 1/2. — Prof. DUSTIN (Bruxelles): *Comment se présente actuellement le problème du cancer.*

Dr. SLUYS (Bruxelles): *Bases physiques et biologiques du traitement des cancers par les radiations et le radium.*

Dr. POLUS (Bruxelles): *Technique radio-chirurgicale des cancers de la bouche.*

A 11 heures. — Drs. DUFOURMENTEL et DARCISSAC (Paris): *Les ankyloses temporo-maxillaires consécutives aux infections dentaires.*

A 14 heures. — Dr. WATRY (Anvers): *Les lésions professionnelles chez les ouvriers sucriers. — Résultats d'une enquête.*

A 14 h. 1/2. — Prof. RUBBRECHT (Gand): *Rapport sur les bagues orthodontiques. — Discussion.*

A 15 h. 1/2. — Prof. BAKKER (Utrecht) — en néerlandais —: *Over de oriëntering van het gebit in den schedel. (L'orientation de la denture par rapport au crâne).*

A 16 h. 1/2. — Dr. DE COSTER (Bruxelles): *Les dystrophies maxillaires chez les adénoïdiens et leur traitement orthodontique.*

A 17 heures. — Prof. A. S. ASGIS (New-York) — en anglais —: *Focal infection and dietetics as significant factors in the evolution in Stomatological Science.* — (La Focal infection et la diététique comme facteurs importants dans l'évolution de la science stomatologique).

Dr. F. J. FISCHER (New-York) — en anglais —: *Relation of Stomatological infection to mental disorders.* — (Rapports entre les infections de la bouche et les troubles mentaux).

A 19 h. 1/2. — **Banquet** à l'Hôtel Métropole.

MARDI 14 JUILLET

SEANCES DE DEMONSTRATIONS

A l'hôpital Brugmann, à Jette.

A 8 h. 1/2. — Visite des nouveaux services hospitaliers.

Dr. I. VAN DER GHINST (Bruxelles): *Traite-*

ment des fractures des maxillaires. — Cas en traitement et anciens cas guéris.

Prof. RUBBRECHT: Exposition d'une collection de modèles et d'appareils pour traitement des fractures de maxillaires.

Pour ces démonstrations un tramway special, partant de la Bourse, sera mis à la disposition de MM. les Congressistes, les conduira directement à l'hôpital Brugmann et les ramènera en temps voulu rue de Ruysbroeck.

Départ du Tramway, à 8 h. 5 TRES PRECISES, rue Auguste Orts, devant la Bourse, en face du théâtre de l'Olympia. — Retour de Jette à 9 h. 1/2; départ devant l'hôpital.

A l'Institut Belge de Stomatologie, rue de Ruysbroeck, 78.

- Consultations dans les services des Docteurs.
- A 9 h. 3/4. — Dr. POLET (Bruxelles): *Bref exposé de la méthode clinique suivie à l'Institut de Stomatologie.*
 Dr. DEMINNE: *Anesthésies, extractions et technique des injections d'alcool dans le ganglion de Gasser.*
 Dr. POLET: *Pathologie bucco-dentaire.*
 Dr. FAUCONNIER: *Prothèse.*
 Dr. DE RUYTTER: *Dentisterie opératoire.*
 Dr. DE COSTER: *Orthodontie et Plastique bucco-faciale.*
- A 10 h. 1/2. — Dr. POLUS: *Traitement chirurgical de la pyorrhée.*
 — Séance opératoire.
 Dr. BOISSON: *Utilisation de l'électro-coagulation en Stomatologie.* — Séance opératoire.
 Dr. DEBRABANDERE (Gand): *Coulée des inlays d'après la méthode des frères Graig de San Francisco.*
 Dr. LECRENIER (Huy): *Procédé nouveau pour l'anesthésie locale par le chlorure d'éthyle.*
- 11 h. 1/2. — M. Jac. MUSAPH (Amsterdam): *Préparation d'une dent pour une Jacket-Crown.*
Au Palais des Académies.
- A 14 heures. — Dr. COSTE (Lyon): *Le Stomatoscope.*
 Prof. RUBBRECHT: 1) *Démonstration des méthodes et appareils les plus récents d'Angle: modèles, appareils, pinces; 2) Confection de bagues orthodontiques.*
 Prof. VANMOSUENCK: *L'inlay-or dans la restauration des incisives.*
 Dr. DARCISSAC: *L'adaption des dents artificielles à la physiologie mandibulaire individuelle.* —
 — *Instrumentation et technique.*

Dr. BRABANT (Liège): *Une dent interchangeable, facile à fabriquer.*

Dr. DE COSTER: *Prothèses vélo-palatines.*

Dr. DEBRABANDERE: *Confection des seamless Gold Crown au moyen du New Century Steel Tooth Forms. Emploi de la Precision Dental Shell Machine.*

A 18 heures. — Excursion en auto-car dans la forêt de Soignes et lunch, offerts aux Congressistes.

MERCREDI 15 JUILLET

Excursion finale à Anvers.

Aller: Départ de Bruxelles-Nord à 8 h. 42.

Arrivée à Anvers-Central à 9 h. 37.

A* 10 heures. — Visite du Musée Plantin (guide de la ville), de la Cathédrale, etc.

A 12 h. 1/2. — Déjeuner à l' „Hôtel du Grand Laboureur”, *place de Meir, 26.*

A 13 h. 1/2. — Courte promenade le long des quais; excursion en bateau dans les bassins du port. Promenade en tramway le long des travaux en cours. Visite des grands travaux de l'écluse de l'Escaut, dite „Kruisschans”, sous la direction d'un ingénieur. — Retour à bord d'un vapeur: Panorama de la ville.

A 6 heures. — Lunch au „Grand Laboureur”.

A 7 h. 1/2. — Réception à l'Hôtel-de-Ville par les Magistrats de la ville. — Concert de Carillon à Notre-Dame. — (Toilette de Ville).

Retour: Départ Anvers-Central à 22 h. 54.

Arrivée Bruxelles-Nord à 0.03.

Départ vers Paris à 23 h. 25.

Wellicht is het geoorloofd hieraan een paar opmerkingen toe te voegen.

Bovenbedoelde uitnoodiging werd oorspronkelijk door mij aanvaard om louter persoonlijke redenen, om een vriend en collega genoeg te doen. Ik was dus uitsluitend als „particulier” te Brussel, d.w.z. zonder eenige functie, afgezien dan van de professorale, waarmee het programma mij bekleedde. Dit stipuleer ik meer even, omdat sommige mensen in titulatuurkwesties zich van tijd tot tijd idiosyncraat toonen. Het is jammer, dat op dit feest van geen onzer vereenigingen eene officiële delegatie was. Hoe dit zit met de etiquette weet ik niet. Dient eene vereeniging, die jubileert zustervereenigingen be-

paald uit te noodigen, kennis te geven van een voorgenomen receptie of zoo iets, of mag zij aannemen, na het op ruime schaal verspreiden van uitnoodigingen in collegiale kringen, dat Bestuurderen e.d. het heuglijk feit wel vernemen en eventueel van hunne belangstelling zullen doen blijken. Onze Nederlandsche officials hebben klaarblijkelijk het eerste gemeend en zij zonden dus niemand en niets. Die *niemand* is met hunne opvatting van internationale vormen te billijken; het niets, zelfs geen brief of een pietsie telegrammetje dunkt mij wel wat weinig. Hoe dit zij, de Belgen hebben deze zaak niet te hoog opgenomen, hoezeer zij anders, naar mij bleek, ook van wat pompeuzigheid houden; zij beschouwden en behandelden mij, ondanks mijn protest, eenvoudig als *de* vertegenwoordiger van Holland. Er was nu eenmaal zoo iemand noodig denk ik. Welnu, met eenige diplomatie en uitdrukkingen als: „Ik geloof wel te spreken in den geest van alle goedgezinde Nederlandsche collega's...” heb ik geen enkele maal mij aan bevoegdheidsoverschrijding schuldig gemaakt, nooit gelogen, niet *méer* overdreven dan de beleefdheid vordert, bij alle, ja bij *alle* punten van het program, passief of actief, maar steeds van harte, meegedaan en geen oningewijde heeft gemerkt, dat ik slechts een phantoom-afgevaardigde was. Ik hoop, dat uit deze bekentenis, die mij eerst van het hart moest, geen internationale verwickelingen zullen volgen om mijne verheugdheid te bederven. Verheugdheid n.l. erover, dat, officieel of niet, het Hollandsche element stevig vertegenwoordigd was. De zin van dit stevig ligt niet in het groot getal der landgenooten, die naar Brussel trokken. Op het oorspronkelijk programma stonden met Hollandsche voordrachten slechts collega Musaph en ik vermeld. Niet dat wij ons daarom alleen voelden! O, neen! Dr. Léo MacSon, uit den Haag, heeft blijkens datzelfde programma nog het voornemen gekoesterd te spreken over: „Vaccinothérapie dans la pyorrhée alvéolaire”. Na eenig overleg echter met het congresbestuur zag hij hiervan af en op bovenstaand programma is zijn naam dan ook verdwenen. Voorts vertelde men mij reeds Zaterdagavond, (bij de ontvangst), dat er nóg meer Hollanders zouden komen. Helaas

echter bleken deze mij onbekende figuren, die gewoon zijn de vergaderingen „thuis” zorgvuldig te mijden. Enfin om je huise-lijke gewoonten bot te vieren behoef je ook niet naar Brussel te gaan. Dus: hoewel in alle bescheidenheid $v p = v^1 p^1$, aan het groote aantal der Hollandsche tandheelkundigen lag de stevigte der inofficieele nationale delegatie dus niet. Ik wil dan ook meer op „Hollandsch”, dan op „tandheelkundig” den nadruk leggen. En hiervoor is reden. Dit jaar was het n.l. niet voor het eerst, dat de mogelijkheid werd besproken Noord-Nederlanders een gastvoorstelling bij de Belgen te doen geven. En inderdaad hebben een tweetal collega’s een paar jaar geleden daar voordrachten gehouden — in het Fransch. Hiertoe heb ik mij nooit laten overhalen. Om meer dan een reden. Een wetenschappelijke voordracht in het Fransch houden, en in die taal eventueele discussie voeren zou mij stellig niet gemakkelijk vallen. Maar waarom zou een Nederlander dit eigenlijk doen? België is, theoretisch althans, een tweetalig land. Fransch en Vlaamsch hebben officieel dezelfde rechten. Op het daadwerkelijk verschil in waardeering behoef ik hier niet in te gaan. In het algemeen kan men zeggen zou Fransch beschaafd heeten en zou Vlaamsch dit minder zijn. De condionalis van „zou” geeft een „kwestie” aan, een oneenigheid tusschen den Belgen onderling, een splitsing in twee gezindheden, die beiden ook in tandheelkundige kringen vurige aanhangers tellen. Mij komt het voor, dat de Nederlander, die in het twee-talen gebied Fransch spreekt, zoo hij al niet partij kiest, dan toch zich minder onzijdig houdt in dit conflict, dan hij, die zich van zijne moedertaal bedient. Misschien komt hierbij nog iets. Veronderstelt men te vanzelfsprekend dat ik „ja” zal zeggen dan ontstaat reflectorisch een neiging tot neen. Deze contramineurs-neiging heb ik dus met sommige medeschepselen gemeen. Mag er nu vanzelfsprekend worden aangenomen, dat wij de taal zullen koeterwalen van den vreemdeling, die zich binnen onze poorten bevindt en ons van zijn rijkdom komt brengen, het lijkt mij te veel van ons verlangd, dat ook nog, als wij van ons werk komen vertellen, wij uit sleur en aldus een vooroordeel

steunend zullen doen alsof Hollandsch een minderwaardig patois is, en dit bovenal voor een gehoor, waarvan een aanzienlijk deel beter goed-Hollandsch dan slecht Fransch verstaat. Dáárom besloot ik nóg minder Fransch te kennen dan ik ken, in voordracht, en in andere speeches slechts Hollandsch te bezigen. Dit heb ik consequent volgehouden en slechts toen een tafelschikking mij een charmante Parisienne tot buurvrouw gaf herleefde het Fransch! Zij hierbij dadelijk aangeteekend, dat collega Musaph, wien ik intijds mijn snood voornemen vertelde ook Dubois vergat, onregelmatige werkwoorden inclus, en de Jacket-kroon in het Hollandsch demonstreerde.

Aldus als gemarqueerd principieel Hollander toog ik naar Brussel. In de „Fondation universitaire” was Zaterdagavond het eerste treffen. Deze fondation is een schitterend ingerichte club, waarin een bibliotheek, conversatieruimten een eetzaal en een paar vergaderzalen van verschillende afmetingen zich bevinden. Bovendien kunnen enkele gasten hier op voortreffelijke wijze logeeren, zooals mij de ondervinding leerde. Amerikaansche dollars verzekeren, meen ik, de bestaansmogelijkheid ervan. De ontvangst hier was gul, hartelijk, voorkomend en al wat men maar wil. Natuurlijk werden de deelnemenden gefotografeerd; kortom, zij onderscheidde zich in niets van andere dergelijke gelegenheden. Dit was dan ook slechts de inleiding. Den anderen dag zou pas het spel beginnen. Een groot bord boven de ingang van het palais des academies verkondigde dat binnen een i n t e r n a t i o n a a l stomatologisch congres zou worden gehouden. Of dat nu heelemaal waar was? Laten we ons daarover niet druk maken. Vaihinger zegt „Wahrheit ist eben auch nur der zweckmässigste Grad des Irrtums...”; misschien had de organisatie-commissie philosophie gestudeerd. Zouden wij geneigd zijn zoo'n mededeeling als wat kinderlijke bluf, te beschouwen?

Alles is een kwestie van graad en van smaak en alles heeft zijn kwade en zijn goede kansen. Hetzelfde instinct n.l. dat onze Belgische vrienden tot zoo'n „onethisch” bordje-aan-de-deur verleidt, beweegt hen ook tot het verder in scène zetten

der opening van het congres. In aanwezigheid van verschillende autoriteiten geschiedde dit, met een geestige rede, door den minister van onderwijs. Zóó ver hebben wij het in Holland nog niet gebracht, peinsde ik en kwam verder tot de conclusie, dat het boven de stand willen leven altijd iets belachelijk is, maar dat voortdurend onder den stand blijven leven iets irriteerends heeft. Hoe is het nu eigenlijk met onze stand? Zie dit programma eens door opstandige landgenooten! Zondert men een paar gasten uit, dan zet België dit in elkaar met eigen krachten. Na een oorlogs-handicap van bijna tien jaren. Hielden wij ons laatste congres, dat iets meer was dan een onderonsje niet in 1916? Ik vrees, dat Edward C. Kirk gelijk had, toen hij bij een bezoek in Utrecht een groepje van ons toevoegde: „You are poor advertisers”.

Het congres dan was uitstekend georganiseerd; de regeling geeft slechts aanleiding tot hulde en lof. Geen verwarring, geen vertraging zelfs en geen eindeloos gezeur bij de discussies. De voordrachten zelf waren voor het overgrootste deel het luisteren zeer waard. Een enkele collega, wiens verschrompelde relativiteitsklier hem met plaats en tijd in de war deed zijn, merkte uit het uitblijven van een gebruikelijke dosis applaus enz. mischien wel, dat er toch iets mis was. Hij blijve onvermeld.

Niet echter zij dit het geval met den heer A s g i s uit New-York. Deze vriend sprak n.l. niet over het op het programma aangekondigde onderwerp; hij hield in het geheel geen wetenschappelijke voordracht. Hij bleek te zijn een propagandist voor een stomatologisch revival. En ik aarzel niet hem als propagandist op een lijn te stellen met de meest losgelaten, dus onwaardige, figuren die ik ken uit de felst bewogen politieke campagnes. Een volksredenaar in slechten zin, bij de gratie van den dollar. Het antagonisme tusschen M. D. en D. D. S. in zijn land besprekende aarzelt hij niet om de faculteiten der tandheelkundige scholen, die hunne leergangen uitgebreid hebben, als motief zonder schijn of schaduw van bewijs slechts minderwaardige concurrentie-zucht toe te schrijven. „In order to defend themselves, theyn icreased the years”.

Teekenen wij hierbij nu op dat hij, en zijn lastgevers, „wanting to rearrange the curriculum”, vier jaar medische opleiding gevolgd door twee jaar technische wenschen, dan verwonderen wij ons toch, dat de man zóó hard schreeuwt, „before he has studied the situation”. Ik geloof niet, dat hij kwaad kan doen. Zooals een Belgisch collega te recht opmerkte, hij ontdekt de stomatologische kwestie een twintig jaar te laat; althans in Holland en waarschijnlijk in heel Noord-West Europa, óók in België. Mij althans wilde het voorkomen alsof daar de ernstige beoefenaren van de tandheelkunde wel enkele onderdeelen van hunne medische vorming zouden willen ruilen voor een uitgebreider technische opleiding. Ook leek het mij alsof men weinig verbetering verwachtte, zoo lang niet wettelijk een zekere minimum als eisch werd gesteld in dezen. Ja, om het duidelijk uit te drukken, het leek wel of men hier en daar een beetje een stomatologischen kater had. Is dit juist, dan kwam inderdaad de heer Asgis wel wat op een ongelegen tijdstip en zou men tot de conclusie komen dat de Belgische wenschen en de Hollandsche, in groote lijnen gezien vrijwel convergeeren. Dáár ging men uit van de medische basis en wil thans meer techniek; wij begonnen vrijwel met de techniek en verlangen thans uitbreiding der medische scholing. Men vergete bij deze beschouwingen niet dat de relatieve beteekenis der artsenmondheekundigen en der tandmeesters in België een geheel andere is dan bij ons. Men mag hier rustig zeggen dat de tandartsen de representatieve en domineerende groep zijn in de professie terwijl de stomatologen uitzonderingen zijn en men somtijds het misschien moet betreuren dat de arts-bul een looper schijnt, waarmee alle deuren kunnen worden geopend, óók die van vertrekken waaruit alléén bevoegd en bekwaam toegang moest geven. In België komt, dunkt mij, de eerste plaats de artsen toe, en leidt de wetgeving ertoe, de leiding liever niet aan de thans bestaande tandmeesters toe te vertrouwen.

Summa summarum: het schijnt, dat de tijd voor een veelvuldiger en uitgebreider contact tusschen de Belgische en de Hollandsche mond- en tandheelkunde en tusschen de beoefe-

naren hiervan aangebroken kan zijn. Als leidende kringen ten onzent hiervoor iets voelen, ginds zullen zij zeker hartelijke sympathie vinden en beide landen zullen er baat bij vinden.

B. R. BAKKER.

Naar aanleiding van bovenstaande interessante beschouwingen, zij het den ondergeteekende, die ook nog al eens in het buitenland heeft rondgezworven, vergund een paar opmerkingen te maken.

In de eerste plaats iets over de internationale Vereenigings-etiquette.

Deze is volkomen conform aan de nationale. Met andere woorden: wil men een officieele afgevaardigde van een bepaalde Vereeniging in zijn midden zien, dan zal men die Vereeniging een uitnoodiging moeten zenden.

Komt iemand zich ongevraagd melden als afgevaardigde, dan zou men fatsoenshalve verplicht zijn hem als gast te beschouwen, wat wellicht niet in de bedoeling lag, of wel in strijd zou kunnen zijn met finantieele mogelijkheden.

Een uitnoodiging aan de buitenlandsche collega's behoort eveneens te gaan via de Vereenigingen aan hunne leden. Op die wijze voorkomt men, dat het mogelijk is niet alleen „onbekende” figuren maar zelfs *ongewenschte* te ontmoeten, hetgeen speciaal voor officieele afgevaardigden pijnlijk kan zijn, wat de ervaring heeft geleerd.

Dat de secretaris van een Vereeniging die niets ontvangen heeft, ook geen gelukwensch zendt, ligt m.i. eveneens voor de hand. Deed hij dat wel, dan zou dit beschouwd kunnen worden als een hint dat men hem en zijn Vereeniging vergeten had!

Dit alles zijn theoretische bespiegelingen, daar de verhouding met onze Belgische vrienden van dien aard is, dat zij zeer wel weten, dat ook de „leiders” in Holland hen alles goeds toewenschen en dat het persoonlijk niet aanwezig zijn voor velen het gevolg was van een reeds overladen buitenlandsch reisprogramma.

Wat nu betreft het feit dat *Bakker* zich gelukkig prijst Hol-

landsch gesproken te hebben, daar kan ik zijn meening niet deelen.

Zelf heb ik te Brussel voor eenige jaren eveneens een voordracht gehouden, en als ik dat in het Fransch deed, zal niemand hoop ik mij ervan verdenken mijn eigen taal als „een minderwaardig patois” te beschouwen. Maar ik deed het in de wetenschap, dat het Hollandsch met dezelfde beleefde welwillendheid zou worden aangehoord, als waarmede *ik* in het buitenland de welsprekendheid van een Italiaan of Spanjaard bewonder!

Bakker lijkt mij in deze „plus royaliste que le roi”, want wanneer ik dit programma bekijk, dan vind ik daar meerdere namen die goed Hollandsch klinken en afkomstig uit het Vlaamsche land, maar geen enkele heeft er Hollandsch gesproken!

En wanneer men met een verstokte Vlaming na afloop een gesprek voert, waarin hij dit betreurt en er volgen dan bijv. eenige vaktermen, dan moet hij alras zijn toevlucht tot het Fransch nemen, omdat wij zijn Vlaamsche uitdrukkingen niet begrijpen kunnen. Dit althans is mijn persoonlijke ervaring! Daarom spijt het mij, dat een onzer beste „volbloed tandheelkundige” vertegenwoordigers de gelegenheid voorbij heeft laten gaan om in het buitenland van zijn kennen en kunnen te gewagen in een taal, waarbij niet een kleine 10 %, maar de volle 100 % hem zou hebben verstaan en toegejuicht!!

Wat betreft de merkwaardige verschijning van den heer *Asgis* te Brussel kan ik belangstellenden nog mededeelen, dat ik te Genève van Duitsche zijde toevallig vernam, dat genoemde heer in Duitschland hetzelfde heeft willen doen, maar door onbekendheid met taal en toestanden, ten slotte te Berlijn gesproken heeft voor een vergadering van technikers!

Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas!

Ten slotte dit. Wanneer *Bakker* de zeer rake opmerking van *E. C. Kirk* aanhaalt, over het feit dat wij „poor advertisers” zijn, dan zou ik willen eindigen (in het Fransch, om in stijl te blijven) met de vraag: A qui la faute?